

УДК 780.647.2:78.03'06
DOI 10.34064/khnum2-35.04

Мельниченко Максим Вікторович

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
твorchий аспірант кафедри народних інструментів України
e-mail: melnuchenko21923@gmail.com
ORCID 0000-0002-2017-9461

Жанрово-стильові трансформації у творах для баяна українських композиторів останньої третини ХХ – ХХІ століть

На прикладі оригінальних творів для баяна українських композиторів розглядаються тенденції розвитку сучасного баянного мистецтва. Мета статті – дослідити жанрово-стильові трансформації у творчості українських композиторів останньої третини ХХ – початку ХХІ століть, пов'язані зі зверненням митців до неофольклорної та естрадно-джазової стилістики, для чого застосовані такі дослідницькі методи, як жанрово-стильовий – при виявленні індивідуальних композиторських проєкцій стилю на типові жанри (сюїта, партита, концертна мініатюра) – та структурно-функціональний в ході аналізу обраних творів. Новизна отриманих результатів визначається зверненням до баянних творів В. Власова, Я. Олексіва, В. Рунчака, В. Зубицького та Б. Мирончука, які належать до неофольклорного та естрадного напрямів, для виявлення в них жанрово-стильових трансформацій, обумовлених контекстом розвитку сучасного баянного мистецтва. У висновках підкреслено, що сучасні українські композитори-баяністи активно опрацьовують фольклорні джерела, глибинні архаїчні шари народного музикування, як і джазову стилістику; узагальнено, що жанрово-стильові трансформації виявлено з урахуванням таких параметрів композиторського мислення, як 1) мелодика, 2) особливості ладової структури; 3) гармонія; 4) жанрові атрибути; 5) способи тематичного розвитку, що є характерними для автентично-національного інструментального музикування та естрадно-джазового стилю. Підкреслюється, що жанрово-стильові трансформації в сучасному баянному мистецтві розширюють межі традиційної інтерпретації інструмента та «вдихають» у нього нове життя.

Ключові слова: сучасне баянне мистецтво; виконавські прийоми; жанрово-стильові трансформації; неофольклорні тенденції; твори для баяна; естрадно-джазова стилістика; українські композитори.

Постановка проблеми.

Сучасне баянне мистецтво охоплює широкий географічний простір. У розвитку баянного виконавства Україна посідає одне із провідних місць, чому значною мірою сприяють творчі зв'язки виконавців із сучасними українськими композиторами. Новаторські відкриття вітчизняних та зарубіжних музикантів щодо природи баяна сприяють виникненню нових баянних творів, які демонструють подолання стереотипу звукового образу інструмента.

Однією із проблем, які виникають у контексті експериментів із сучасним баяном, є питання збереження традиційних форм його звучання. З одного боку, композитори бажають розвивати баянний репертуар, додаючи *нові техніки, виконавські прийоми та ефекти* до своїх композицій. З іншого – усвідомлюють важливість передачі наступним поколінням *академічного стилю* гри на баяні. В останні десятиліття баян став досить популярним серед українських композиторів як цікавий та високотехнологічний інструмент, який знаходить своє місце в різних музичних жанрах і стилях. Сучасному баянному мистецтву притаманне поєднання традиційних елементів і новаторських підходів та звукових експериментів, що розширює концертні можливості інструмента, тому вивчення саме цих синтетичних тенденцій на сьогодні є доречним.

Отже, **актуальність** запропонованої теми зумовлена необхідністю системного вивчення жанрово-стильових трансформацій у сучасному баянному мистецтві.

Останні дослідження і публікації. Серед наукових розвідок, присвячених сучасним виконавським прийомам гри на баяні, – праці І. Єргієва (2006), А. Сташевського (2013; 2015), С. Карася та О. Катрич (2018). Баянно-акордеонне виконавство в сучасному музичному просторі України досліджувала Н. Остапчук (2018). Естрадно-джазовий напрям баянно-акордеонного мистецтва ХХ – початку ХХІ століття у композиторському та виконавському вимірах вивчав

Ю. Дяченко (2017). Творам для баяна В. Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару приділяв увагу Г. Голяка (2008). Програмність у сучасній баянній музиці розглядав В. Тищик (2021). До питань технічних особливостей сучасного баяна-акордеона звертались С. Карась і О. Катрич (2018). Жанрово-стильовий аспект творчості В. Рунчака розкриває А. Сташевський (2004). Ю. Чумак (2014) у контексті української баянно-акордеонної музики аналізував творчість В. Власова.

Новизна цього дослідження полягає у зверненні до баянних творів В. Власова, Я. Олексіва, В. Рунчака, В. Зубицького та Б. Мирончука для виявлення в них жанрово-стильових трансформацій, обумовлених контекстом розвитку сучасного українського та світового баянного мистецтва.

Мета статті – дослідити жанрово-стильові трансформації у творчості українських композиторів останньої третини ХХ – початку ХХІ століть, пов’язані зі зверненням митців до неофольклорної та естрадно-джазової стилістики.

Означена мета потребує вирішення таких завдань:

- виокремити жанрово-стилістичні особливості баянних композицій українських митців, творчість яких відбиває тенденції сучасного баянного мистецтва;
- визначити риси неофольклорного та естрадно-джазового напрямів у проаналізованих творах.

Методологія дослідження. Для розкриття пропонованої проблематики використано такі дослідницькі методи: *жанрово-стильовий*, спрямований на виявлення індивідуальних композиторських проєкцій стилю на типові жанри (сюїта, партита, мініатюра, варіації); *структурно-функціональний*, задіяний у процесі аналізу обраних творів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У останній третині ХХ – початку ХХІ століття народно-інструментальне мистецтво почало розвиватися в новому напрямі – пошуку художнього вираження *авторських* концепцій. Ця тенденція знаходить особливо яскравий прояв у баянному мистецтві, на перспективність розвитку якого звертав увагу, зокрема, М. Давидов: «Сучасний баян має значний потенціал тембрових засобів і акустичних

можливостей, котрі повною мірою ще не розкриті ні в композиторській, ні у виконавській, ні в інженерно-конструкторській винахідницькій практиці» (Давидов, 1997: 14). Отже, композитори шукають нові способи використання інструмента, створюючи музику, яка відображає дух нашого часу, впроваджуючи сучасні техніки звуковидобування, щоб створити унікальні та захоплюючі твори, які відображають «стихію» сучасного баяна і його гідне місце у музичній панорамі сьогодення.

Сучасний баян проявляє себе як потужний засіб виразності, який може «непередбачено» *яскраво* передати художню ідею твору та виконавські складові композиторських рішень. Баянне мистецтво нашого часу містить у собі інноваційні техніки та підходи до гри, дозволяючи баяністові експериментувати зі звучанням та аранжуванням, розширювати межі традиційної композиторської та виконавської інтерпретацій. Це створює «гармонійні відносини» між баяном і сучасним мистецтвом: інструмент стає невід'ємною частиною останнього та виражає його дух. Можна стверджувати, що сучасне баянне мистецтво увиразнює новітні тенденції пошуку авторських ідей та звукових експериментів.

Багато відомих композиторів та баяністів України експериментують зі звуком та музичною формою, складають нові, унікальні твори, у яких часто зустрічаються нетипові звукові рішення і виконавські прийоми, несподівані ритмічні групування і гармонічні поєднання.

Так, у баянній музиці *неофольклорного* напряму спостерігається творче переосмислення народно-інструментальної мовної стилістики крізь власний композиторський стиль. Іншим важливим прикладом історичного розвитку баянного мистецтва є *взаємодія фольклору і джазу*, яка відбувається шляхом переходу від національного начала до інтернаціональних впливів, і згодом – від інтернаціонального до створення національного стилю. Як відзначає Н. Остапчук, «... вплив фольклорних витоків у поєднанні з джазовими ритмами

породжує виникнення нових художніх напрямків в розвитку жанрових і стильових систем» (Остапчук, 2018: 446–447)¹.

Творчість **В. Власова** є яскравим прикладом звернення до *фольклорних джерел*. Стильова основа його музичних композицій – пряме цитатне використання фольклорних елементів в обробках народних пісень. У композиторському стилі митця яскраво проявляється неофольклорна тенденція. Один із показових прикладів цього – твір «Веснянка». У цій композиції інтонації стародавніх українських календарних пісень весіннього циклу переплітаються із сучасними мотивними утвореннями, які складаються з дисонуючих інтервалів і супроводжуються джазовими акордами. Швидкі інтервальні пасажі надають твору віртуозного блиску та концертного характеру, створюють образну картину весняного святкового дійства. Поєднання архаїчного фольклорного тематизму з ускладненою хроматизованою гармонічною мовою породжує своєрідний синтез діатоніки і хроматики; звернення до різноманітних артикуляційних засобів сприяє інструментальній імітації співомовних інтонацій-вигуків, що асоціативно зв'язуються із прадавніми фольклорними джерелами.

Отже, характерні риси неофольклоризму в композиції В. Власова – це опора на діатоніку для створення тематичного матеріалу, фрагменти якого звучать в еолійському, дорійському, міксолідійському ладах; поєднання діатонічного «архаїчного» музичного тематизму фольклорного типу з ускладненою хроматизованою гармонічною мовою; застосування виразної артикуляції (*sforzando*, *glissando*, акцентів, прийому «подвійного рикошету»), що демонструє детальну

---

¹ Синтез фольклорних і нефольклорних складових, що спостерігається у творчості багатьох композиторів України, таких як В. Власов, А. Гайденко, В. Зубицький, Я. Олексів, В. Подгорний, В. Рунчак, А. Шашевський, Ю. Шамо та інші, є ключовою ознакою неофольклоризму як стильового напрямку музики другої половини ХХ століття. У творах згаданих композиторів можна відзначити вплив фольклору на кількох рівнях: 1) використання автентичних фольклорних мотивів («Веснянка» В. Власова); 2) креативне переосмислення фольклору (прикладом може бути «Поліська рапсодія» А. Тимошенка); 3) поєднання національних музичних елементів зі стилістикою джазової музики (як у «Джаз-партиті № 1» В. Зубицького); 4) звернення до полістилістики («Портрети композиторів» В. Рунчака).

роботу композитора з окремими інтонаційно-конструктивними одиницями (інтонаціями, мотивами) фольклорного типу. Активна роль ритму як носія і виразника музичної образності створює передумови для формування *поліжанрового* тематизму, що визначається поєднанням кантиленності (в яскраво виражених фольклорних інтонаціях) та речитативності для створення образів архаїчної культури.

Загалом, для творчості В. Власова характерне вміння поєднувати традиційні елементи українського фольклору із сучасними музичними техніками і стилями. Це проявляється у використанні поліфонічних прийомів та складних гармонічних структур, що додають його композиціям багатшаровості і глибини. Здатність митця синтезувати різні музичні стилі і жанри дозволяє створювати унікальні композиції, які одночасно зберігають дух народної музики та демонструють новаторський підхід до її обробки.

В. Власов також активно експериментує із формою, поєднуючи в одному творі різні типові структури, такі як тричастинність, варіації, долучає імпровізаційність, що дозволяє досягти динамічності й непередбачуваності музичного розвитку. Крім того, композитор використовує оркестрові засоби виразності для підкреслення національного колориту своїх творів. Залучення різних інструментальних тембрів дозволяє створювати багатобарвні музичні картини, що відображають різноманітні аспекти української культури. Інструментальні комбінації, нетипові для традиційної української музики, вносять нові темброві відтінки та розширюють звукову палітру творів. У своїх композиціях В. Власов часто звертається до історичних та міфологічних тем, що дозволяє йому не тільки збагачувати музичну образність творів, але й фокусувати увагу слухачів на історичних коренях музичної культури України. Такий підхід робить музику В. Власова актуальною і в сучасному контексті, сприяє збереженню та популяризації національного музичного спадку.

Сюїта № 2 «Українська» **В. Рунчака** є прикладом творчої трансформації архаїчних жанрів. Три складові частини сюїти – «Речитативи», «Токата» і «Веснянка» – втілюють авторську концепцію: монологічна стриманість, динамічна експресія і танцювально-драматична стихія поєднані в художню цілісність. Ладова система

«Веснянка» базується на хроматизованих ладах зі змінними підвищеними IV та VI щаблями – гуцульській гамі. Важливими особливостями фактури є багатоктавні унісони, постійні паралелізми квінт, бурдони. Глибоко вкорінена у фольклорі імпровізаційність створює ефект розкішної інструментальної орнаментики.

В. Рунчак працює в різних жанрах, поєднуючи неофольклорні, авангардні, неокласичні, полістилістичні тенденції. Митця відрізняє особливе ставлення до фольклору. Його авторська інтерпретація останнього не передбачає прямого цитування народної теми або *quasi*-фольклорного звучання – на відміну від численних обробок народних пісень. Для реалізації своїх творчих задумів В. Рунчак використовує різноманітні прийоми гри на баяні, такі як кластер, гліссандо, вібрації, зміна тембрових регістрів, що дозволяє йому знаходити нові звукові ефекти. Для його творів характерні жанрово-стильові трансформації, які змушують аудиторію переосмислювати традиційні уявлення про музику та сприймати її у новому світлі. Створення музики є для В. Рунчака своєрідною демонстрацією власної філософії життя: він намагається не тільки побудувати звуковий простір, але передати емоції, відчуття і духовний світ людини.

Представник молодшої генерації композиторів **Я. Олексів** працює з характерним для фольклорного напряму етнічним комплексом. Твір «Ніч на полонині» є музичною ілюстрацією до однойменної драматичної поеми О. Олеса. Циклічна композиція на кшталт сюїти складається з чотирьох частин, упорядкованих відповідно до літературного джерела. Перед кожною з них є поетичний епіграф, що спрямовує виконавця і слухача на конкретний художній образ.

Зміст твору визначають пануючі образи фольклорної обрядової архаїки, пейзажні замальовки та містика народних переказів, передані завдяки наслідуванню народної пісенності і танцювальності й конкретизовані програмним задумом. Домінуючою у драматургії циклу є лірико-драматична лінія, що розширює патетику мовно-виражальних засобів. Танцювальні теми та ритмоформули, лейтмотиви, тональна багатоплановість і специфічні інструментальні прийоми відтворюють програмний підтекст циклу. Музична мова збагачується колоритними прийомами імітації тембрового звучання

сопілки, трембіти і флюяри, що асоціюються з награваннями горян. Мелодико-гармонічні засади тематизму, варіантні прийоми його розвитку сягають глибин народного мелосу й слугують основою неофольклорної стилістики у творах композитора.

Варто звернути увагу на технічну майстерність Я. Олексіва у використанні поліфонічних прийомів та гармонічних поєднань. Композитор не обмежується традиційними акордами, а активно використовує нестандартні гармонічні ходи, що надає твору особливої виразності і глибини. Важливою складовою художньої виразності є також ритмічна організація твору, яка підкреслює динаміку розгортання його семантичного ряду: від спокійної лірики до енергійного драматизму. Усі ці засоби дозволяють передати як лірико-психологічні, так і драматичні відтінки змісту, що притаманні сюжетній лінії поеми О. Олеся.

Отже, Я. Олексів демонструє у своїй сюїті глибоке знання української музичної традиції, зокрема багатого мелосу Карпатського регіону. Використання різних тембральних можливостей баяна, а також віртуозних технічних прийомів, таких як гліссандо, трелі та арпеджіо, допомагають створити неповторну звукову палітру сюїти, що додає їй оригінальності. Інтеграція елементів народної музики із сучасними композиційними техніками відображає синтетичний творчий метод композитора, який прагне об'єднати минуле і сучасне, створюючи при цьому нову якість баянного репертуару.

Унікальним явищем у розвитку баянного мистецтва є введення у низку новітніх композицій для баяна *естрадно-джазової стилістики*. Популярність такої музики серед виконавців та слухачів відкрила перед композиторами нові перспективи й створила основу для наукового аналізу цього феномена. Образно-стильові та жанрово-стилістичні композиторські пошуки суттєво вплинули на сучасні тенденції розвитку баянного мистецтва в Україні.

Серед українських митців, які створюють музику в естрадно-джазовому стилі, виокремимо **В. Зубицького** з його «Джаз-партитою № 1». Загалом цей цикл є прикладом трансформації джазової стилістики з використанням класичних норм партити – циклічності як співвідношення частин за принципом «контраст–зіставлення» – та

принципу тематичного поєднання частин. «Джаз-партита № 1» В. Зубицького складається з п'яти частин: I. «Інтрада», II. «Токата-Бурлетта», III. «Арія», IV. «Perpetuum mobile», V. «Епілог», які можна згрупувати у два мініцикли: I–II та III–V частини, що підкреслюють і тематичні зв'язки між III та V частинами («Епілог» є зміненим варіантом «Арії», скороченим, із більш стриманим темпом та незначними ритмічними відхиленнями). «Інтрада» зі своїм «передмовним» настроєм, який додає привабливості подіям, що розгортатимуться, містить знакові інтонаційні комплекси, які вказують на джазовий стиль, і майже всі тематичні, ритмічні та фонові мотиви першої частини знаходять своє відображення в подальшому становленні циклу.

Важливо відзначити, що, незважаючи на імпровізаційний тип викладення матеріалу, композитор рідко використовує характерні для джазової музики поліритмічні фактурні поєднання. Імовірно, це пов'язано з тим, що на баяні, на відміну від рояля, важко створити акустично об'ємні звучання, що могли б приховати можливі ритмічні невірноваженості. Такий підхід дозволяє використовувати поліритмію дозовано, особливо в помірних і рухливих темпах, зберігаючи внутрішню організаційну цілісність і виразність музичного образу.

Твір В. Зубицького не лише збагачує репертуар сучасних виконавців, але й сприяє формуванню нових виконавських технік та інтерпретаційних підходів. Композиціям В. Зубицького притаманні вільне варіантне розгортання, неочікувані переходи, ритмічні зсуви та незвичні гармонії. Автор спирається на інтонаційний «словник» джазу, складаючи глибокі за змістом та масштабні за формою твори, які вимагають від виконавця-баяніста найвищих віртуозних якостей. При цьому його музика потребує від баяністів не тільки технічної майстерності, але й глибокого розуміння стилістичних особливостей джазу та вміння імпровізувати. Отже, синтез класичних форм і джазової експресії робить «Джаз-партиту № 1» В. Зубицького унікальним твором, що символізує сучасний етап розвитку баянного мистецтва і його потенціал для майбутніх інновацій.

Важлива роль у сучасному баянному мистецтві України належить творчості **Б. Мирончука** як композитора і виконавця. Яскрава образність його творів відображає різноманітні настрої, такі як сум,

радість, ностальгія та багато інших, що робить її вельми експресивною та живою. На особливу увагу заслуговують концертні мініатюри композитора в естрадно-джазовому стилі: «Румба» (2000), «Босанова» (2000), «Концертна самба» (1995), «Циганський Король» (1996). Віртуозне володіння баяном дозволяє Б. Мирончуку майстерно передавати свої авторські ідеї через використання різних виконавських прийомів: ударів по корпусу інструмента (ефекти перкусії), рикошету, тремоло, нетемперованого гліссандо, кластерів.

Поєднуючи елементи естрадної та джазової музики, Б. Мирончук активно використовує можливості баяна для створення оригінальних музичних композицій. Його твори вирізняються багатством засобів музичної виразності, завдяки чому кожний з них набуває унікальних рис. Це досягається через вдало підібрані ритмічні структури, гармонічні інновації та виразні мелодичні лінії, які роблять його музику привабливою для виконавців та слухачів.

Б. Мирончук приділяє велику увагу експериментам із тембровими можливостями баяна. У його творах інтегруються нетрадиційні звукові сполучення і техніки, які підкреслюють емоційний зміст композицій. Такий підхід не тільки збагачує музичну мову митця, але й розширює технічний арсенал виконавців, спонукаючи їх до подальших творчих пошуків і самовираження.

Отже, українські автори баянної музики експериментують зі звуком та музичними формами, створюють нові унікальні композиції, у яких зустрічаються нетипові звукові рішення та виконавські прийоми, несподівані ритмічні звороти й гармонічні поєднання.

Висновки.

Як свідчать наведені приклади, сучасні українські композитори-баяністи активно опрацьовують фольклорні джерела, глибинні архаїчні шари народного музикування. Жанрово-стильова трансформація у розглянутих творах («Веснянка» В. Власова, «Ніч на полонині» Я. Олексіва, Сюїта № 2 «Українська» В. Рунчака, «Джаз-партита № 1» В. Зубицького) здійснюється за рахунок звернення авторів до неофольклорного та естрадно-джазового стилістичних напрямів з урахуванням таких параметрів композиторського мислення: 1) мелодика, 2) особливості ладової структури; 3) гармонія; 4) жанрові атрибути;

5) способи тематичного розвитку, що є характерними для автентично-національного інструментального музикування та естрадно-джазового виконавства.

У багатьох випадках митці використовують жанрово-стильові трансформації як засіб відмовитися від стандартних музичних форматів і створити щось оригінальне та неповторне. Отже, жанрово-стильові трансформації є важливою складовою художнього методу композиторів-баяністів, що дозволяє їм обходити штампи і створювати унікальні авторські композиції, надаючи їм особливого колориту й атмосфери. Жанрово-стильові трансформації в сучасному баянному мистецтві, таким чином, розширюють межі традиційної інтерпретації інструмента та «вдихають» у нього нове життя.

Цю тенденцію сучасного баянного мистецтва було розглянуто на прикладі *жанрових моделей академічної музики європейської традиції* (партити, сюїти, концертної мініатюри), які є ключовими у механізмі створення нової музики.

Таким чином, звуковий світ творів для баяну українських композиторів останньої третини ХХ – початку ХХІ століття свідчить про вагомий внесок вітчизняних митців у реалізацію потенціалу сучасного баянного мистецтва.

Перспективи подальшого розвитку теми. Для подальших досліджень сучасного баянного мистецтва важливо розширювати наукові дискурси вивчення специфіки мислення творців оригінального репертуару для цього інструмента. Зокрема, на увагу заслуговує «стихійна» якість сучасного баянного музикування в таких творах, як «Присвята Астору П'яццолі» В. Зубицького, «Іспанський танець» М. Скорика, «Хорал-сюїта» Є. Мондравського, «Токата» Б. Преча.

ЛІТЕРАТУРА

Голяка, Г. П. (2008). *Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.

- Давидов, М. (1997). *Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста*. Київ: Музична Україна.
- Дяченко, Ю. С. (2017). *Естрадно-джазовий напрям баянно-акордеонного мистецтва ХХ – початку ХХІ століть: композиторські та виконавські виміри*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Єргієв, І. Д. (2006). *Український «модерн-баян» як феномен світового мистецтва*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса.
- Карась, С. О., & Катрич, О. Т. (2018). До питання технічних особливостей сучасного баяна-акордеона. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 4, 276–280.
- Остапчук, Н. М. (2018). Баянно-акордеонне виконавство в сучасному музичному просторі України. *Мистецтвознавчі записки*, 33, 442–448.
- Сташевський, А. Я. (2004). *Баянне мистецтво України: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ.
- Сташевський, А. Я. (2013). *Сучасна українська музика для баяна: виражальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль*. Луганськ: Янтар.
- Сташевський, А. Я. (2015). *Музично-інструментальні виражальні засоби в баянному мистецтві*. Старобільськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка.
- Тищик, В. Б. (2021). *Програмність в українській баянній музиці (1960–2010 роки)*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Чумак, Ю. В. (2014). *Творчість Віктора Власова в контексті української баянно-акордеонної музики*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса.

REFERENCES

- Chumak, Yu. V. (2014). *Viktor Vlasov's creativity in the context of Ukrainian bayan-accordion music*. (Extended abstract of PhD's diss.). Odesa A. V. Nezhdanova National Academy of Music. Odesa [in Ukrainian].
- Davydov, M. (1997). *Theoretical foundations of shaping the performance skills of the button accordionist*. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].

- Diachenko, Yu. S. (2017). *The pop-jazz direction in bayan-accordion art of the 20th – early 21st centuries: composer and performer dimensions*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Holiaka, H. P. (2008). *Volodymyr Zubyt'skyi's creativity in the context of the development of the modern button accordion repertoire*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Karas, S. O., & Katrych, O. T. (2018). Regarding the technical features of the modern bayan-accordion. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 4, 276–280 [in Ukrainian].
- Ostapchuk, N. M. (2018). Bayan-accordion performance in the modern musical space of Ukraine. *Art History Notes*, 33, 446–447 [in Ukrainian].
- Stashevskyi, A. Ya. (2004). *Button accordion art of Ukraine: trends in the development of original music and individual embodiment of the genre and stylistic aspect in Volodymyr Runchak's work*. (Extended abstract of PhD's diss.). Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Kyiv [in Ukrainian].
- Stashevskyi, A. Ya. (2013). *Modern Ukrainian bayan music: means of expression, composers' technologies, instrumental style*. Luhansk: Yantar [in Ukrainian].
- Stashevskyi, A. Ya. (2015). *Musical and instrumental means of expression in button accordion art*. Starobilsk: Taras Shevchenko Luhansk National University [in Ukrainian].
- Tyshchuk, V. B. (2021). *Programmaticity in Ukrainian bayan music (1960–2010)*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Yerhiev, I. D. (2006). *Ukrainian "modern bayan" as a phenomenon of world art*. (PhD diss.). Odesa A. V. Nezhdanova National Academy of Music. Odesa [in Ukrainian].

Maksym Melnychenko

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
postgraduate student,
the Department of Folk Instruments of Ukraine
e-mail: melnuchenko21923@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-2017-9461

Genre and stylistic transformations in the works for bayan by the Ukrainian composers of the last third of the 20th – 21st centuries

Statement of the problem.

In recent decades, the bayan has become quite popular among Ukrainian composers. Today, it not only retains its traditional academic forms of use and sounds, but also acts as an interesting and high-tech instrument that finds its place in various musical genres and styles. The modern bayan art, in particular of the Ukrainian composers, combines of traditional elements with innovative approaches and experiments, which expand of sound possibilities of the instrument and transform academic genres and forms, causing today the need to study of such modern trends.

Objectives, methods and novelty of the research.

The purpose of the article is to investigate the genre and style transformations in the work of the Ukrainian composers of the last third of the 20th – 21st centuries, connected with the artists' turn to neo-folk and pop-jazz stylistics. For that the research methods, such as genre and style, are used to identify individual composer projections of style on typical genres; structural and functional ones in the course of analysing the selected works. The novelty of the obtained results is caused by turning to the bayan works by V. Vlasov, Ya. Oleksiv, V. Runchak, V. Zubytsky and B. Mironchuk, which belong to the neo-folk and pop trends, in order to identify in them genre and style transformations determined by the context of the development of modern bayan art.

Results and conclusion.

The tendency of the modern bayan art towards genre and style transformations was examined basing on the genre models of academic music of the European tradition (partita, suite, concert miniature), which are key in the mechanism of creating new music. As the considered examples show, the modern Ukrainian composers actively work in them bayan pieces both, on the folklore sources using the deep archaic layers of traditional music, and on the jazz and pop music. Genre and style transformation in the considered works (V. Vlasov's "Vesnianka" – "Spring song", Ya. Oleksiv's "Night at mountain valley", V. Runchak's Suite No. 2 "Ukrainian", V. Zubytsky's "Jazz Partita No. 1") is carried out due to the authors' appeals to neo-folkloric and pop-jazz stylistic directions, taking into account such parameters as 1) melody, 2) peculiarities of the scale structure; 3) harmony;

4) genre attributes; 5) methods of thematic development, which are characteristic the authentic national instrumental music making and the pop jazz performance.

In many cases, artists use genre and style transformations as a means to abandon standard musical formats and to create something original and exclusive. Therefore, genre and style transformations are an important component of the artistic method of the bayan composers, which allows them to avoid stereotypes and create unique original composition, giving it a special color and atmosphere. Thus, the genre and style transformations in modern button accordion art expand the boundaries of the traditional interpretation of the instrument and “breathe” new life into it.

Keywords: modern bayan art; performance techniques; genre and style transformations; neo-folk trend; works for bayan; pop and jazz stylistics; Ukrainian composers.

Стаття надійшла до редакції 2 червня 2024 року